

جغرافیا علم است، آن را باور کنیم و بیاورانیم

محرر معلی فیروزی

کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی، دبیر و سرگروه آموزشی جغرافیای خداندنه (قیدار)

کلیدواژه‌ها: جغرافیا، علم، معرفت جغرافیایی

در شماره ۹۹ مجله رشد جغرافیا زیرعنوان «معرفت جغرافیایی» درد دل دبیران محترم جغرافیا و گله آن‌ها از بی‌توجهی برخی مدیران و جامعه به جغرافیا و کاربردی نبودن آن، از دیدگاه برخی، سخن به میان آمده بود که جا دارد راجع به آن مطالبی را به عرض برسانم.

نخست اینکه علوم به‌خودی خود خوب و مفیدند اما آنچه مهم است نگاه و باور و اعتقاد تحصیل‌کردگان هر رشته علمی به آن علم است. دیگر اینکه تحصیل‌کردگان نباید از بی‌توجهی جامعه و به‌کار نگرفتن و باور نکردن آن علم از سوی مدیران دلسرد شوند. جغرافیا با جامعیتی که دارد به شاخه‌های گوناگون تقسیم می‌شود؛ اما بیشتر مواقع تحصیل‌کردگان علم جغرافیا این مهم را در نظر نمی‌گیرند و گاه به تعصب خود را در همان شاخه‌ای که تحصیل کرده‌اند محدود می‌کنند و فقط از این منظر به پدیده‌ها می‌نگرند. در نتیجه، اطلاعات ناقص و محدود آن‌ها باعث نتیجه‌گیری و قضاوت نادرست می‌شود. این امر مهم‌ترین آسیب درونی را به این علم وارد می‌سازد. به‌نظر نگارنده اگر از دیدگاه جغرافیایی به مسائل و مشکلات جامعه جهانی و کشور خودمان نظر بیفکنیم، این نگاه بهتر و کامل‌تر می‌تواند مسائل را تشخیص داده و برای حل آن‌ها راهکار بدهد. آیا بسیاری از مشکلات خاورمیانه که همواره بخش اعظم اخبار رسانه‌های جهان را به خود اختصاص می‌دهد، جنبه جغرافیایی ندارد؟ آیا چالش‌ها و تنگناهایی که کلان‌شهرهای کشور به‌ویژه تهران دچار آن شده‌اند، از بی‌توجهی به آموزه‌های علم جغرافیا نیست؟ آیا مسائل زیست‌محیطی که امروزه دامن‌گیر جهان و کشورمان شده، با نگرش

نمایندگان مجلس، استان خلیج فارس تشکیل می‌شود (روزنامه همشهری، ۵ اردیبهشت ۱۳۹۱).

هوای تهران در شرایط اضطرار/ ریزگردها مدارس و برخی از مراکز دانشگاهی پنج استان را به تعطیلی کشاند (روزنامه اطلاعات، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۹۱).

از این‌رو جغرافی دانان باید ابتدا خود را باور کنند که می‌توانند برای رفع یا بهبود مشکلات جامعه راهکار بدهند، به‌ویژه دبیران و استادان این رشته با آموزش و جدیت، باید این نگرش شکل گرفته به جغرافیا را که «جغرافیا علم حفظ کردن نام کشورها و پایتخت‌هاست» از ذهن نسل‌های جدید دور کنند و در گام بعدی وارد صحنه شوند تا از این رهگذر، کارایی و کاربردی بودن جغرافیا را به اثبات برسانند.

جغرافیایی قابل پیشگیری، تشخیص و درمان نیست؟ آیا بسیاری از مشکلاتی که در سرتاسر کشورمان شکل می‌گیرند، از بی‌توجهی به کارایی جغرافیا ناشی نمی‌شود؟

در اینجا از میان مثال‌های انبوه فقط به چند مثال اشاره می‌کنم و آن سخنان عالی‌ترین مقام اجرایی کشورمان است. رئیس جمهور وقت در ماه‌های اولیه ریاست جمهوری خود در جمع استانداران و فرمانداران کشور گفت: نگاه‌های محدود جغرافیایی و بخشی، کشور را به‌جایی نمی‌رساند.

ایشان با اشاره به مسائل خاص استان تهران به‌دلیل دربرگیری بخش زیادی از جمعیت و صنعت کشور گفت: «دولت برای حل ریشه‌ای مشکلات تهران در تلاش است، اما حل این مشکلات بدون توجه به مسائل کلان کشور ممکن نیست.» وی تهران را تابلوی کشور دانست و با اشاره به شعار دولت مبنی بر تمرکززدایی گفت: «رشد ۷/۸ درصدی جمعیت تهران و حل مشکل مهاجرت را باید در شهرستان‌ها مهار و پیگیری کرد.» احمدی‌نژاد با تأکید بر ضرورت تلاش استانداران و فرمانداران برای جلوگیری از برخی اقدامات غیرقانونی گفت: «روند قطعه‌قطعه کردن زمین‌های کشاورزی و باغ‌ها و فروش آن‌ها در برخی شهرستان‌ها موجب افزایش مهاجرت به این مناطق و دامن زدن به مشکل حاشیه‌نشینی می‌شود» (روزنامه اطلاعات، ۲۹ بهمن ۱۳۸۴، ص ۲).

«طرح الحاق بحرین به عربستان و اعتراض شدید مجلس ایران» (روزنامه اطلاعات، ۲۶ اردیبهشت ۱۳۹۱).

پس از واکنش نامناسب مقامات اماراتی به حضور رئیس‌جمهورمان در ابوموسی، با طرح

